

SZOMBAT

Dr. KENÉZ-KURLÄNDER EDE
SZEMLÉJE

Nem kell „Parisette“-Rasekolnyikov

WOLFNER TIVADAR

báró: **Zsidó vagyok,
zsidó maradok . . .**

Mit kell tudnia

a hitközségi elnöknek?!

Pintér Jenő kérdi:
Gyula vagy Benjámín?

Malomszegi **Krausz Simonról.**
ELEK PÁL

Hol a Sebeök Dezső harmadik cikke?

A SIP-UCCÁBAN MINDEN CSENDES.

Zsoldos Magántanfolyam

VII., Dohány ucca 84. szám
Telefon: József 424-47.
Előkészít polgári és középiskolai magánvizsgákra,

Középiskolai kivonatok, jegyzetek, segédkönyvek megrendelhetőek.

Érettségire.

כשר

Venus ételzsir

Synders győri orth. főrabbi ur
heckserével ellátva

és

Venus étolaj

kiváló minőségben, minden
fűszer-, csemege és élelmiszer-
üzletben kapható. :: Gyártja:

OLAJMÜVEK R.-T.

KOHN ADOLF ÉS TSA

GYŐR—BUDAPEST.

V., ZOLTÁN-U. 16.

Telefon: Aut. 208-22 és 257-58.

Engel Julia utoda

Andorf Józsefné

keztyük gyári lerakata.

BUDAPEST VII., ERZSÉBET-KÖRUT 5. SZ.

Saját gyártmányu keztyük, óz és
szarvasbőr-különlegességek, fűzők, gyógy-
haskötők mérték után, melltartók, haris-
nyák. Vidéki rendeléseket postán szállit.

TISZTÍTÁST ÉS JAVITÁST ELVÁLLAL.

KRÁMER ADOLF

FESTŐ ÉS MÁZOLÓ IRODÁJA ÉS MŰHELYE

BUDAPEST, I, LÁGYMÁNYOSI UCCA 4.

TELEFON: JÓZSEF 382-57.

Mindennemü festő és mázoló munka, valamint
házaknak külső és belső tatarozása jutányos áron

Értekezni lehet szombat és ünnepnapok kivételével.

SZOMBAT

Dr. KENÉZ-KURLÄNDER EDE
SZEMLÉJE

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
VIII., Rákóczi-ut 59. Tel. J. 365-21.

Előfizetési ára egész évre 20 P,
félévre 10. P. Postatakarék. cseksz. 16760

Wolfner Tivadar báró: Zsidó vagyok, zsidó maradok!

Nem volt hangos zsidó. Nem volt templomjáró és nem vett részt a hitközségi ügyek vezetésében. De mint dolgozó polgár olyan magasságot ért el, hogy *néma zsidósága* is hangosan hirdette: felekezetünknek hű fia és jó zsidó volt.

Egy *Wolfner Tivadarnál* nem véletlen, hanem öntudatos, átgondolt életelv, hogy felekezetéhez mindhalálig hű maradt. A kommün idejében, mikor a zsidó arisztokrácia majdnem kivétel nélkül elhagyta vallását, amikor a 80 éves *Chorin* (hires papok ivadéka) feleségével együtt kitért, *Wolfner Tivadar* ama kevesek közé tartozott, akik nem hódoltak be az általános irányzatnak.

Már sokkal előbb is, midőn politikai pályára lépett, egyszerű logikával megállapította, hogy a teljes siker, a *kultus disparitás* utolsó akadályának megszüntetését is megköveteli. Csábitották, kényszeríteni próbálták, de eredmény nélkül.

Igy is elért mindent, amit polgárember Magyarországon elérhetett: magyar nemes, magyar báró, törvényhozó, a delegáció tagja, a király vadászvendége volt. Az ország első emberei tisztelték meg barátságukkal, köztük *Tisza István* is.

És lehetett volna a *Gyosz*, a hitközség elnöke, a főrendiház tagja . . .

Ő mindezekre nem pályázott. Beérte a munkával és a munka hatalmas gyümölcseivel. Beérte azzal, hogy városalapító volt, *conditor urbis*, s joggal mondotta el róla Ujpest polgármestere, hogy nélküle a város még mindig falu volna.

Felekezetének mindvégig hű és önérzetes fia maradt.

Nem mondta ugyan ezt hangosan a forumon, nem nyilatkozott a nyilvánosság előtt, de ha szükséges volt, még a legfelsőbb körök előtt is hitvallást tett zsidósága mellett:

Zsidó vagyok, zsidó maradok és bizonyítom, hogy a hitéhez ragaszkodó zsidó, munkás és megbízható polgára az államnak.

Egyik fő életfeladatomnak tartom, ilyen irányban példát mutatni, a vezető körök figyelmét erre felhívni és a közvéleményben ama tudatot felébreszteni, hogy a hitéhez ragaszkodó zsidóságban, mint államalkotó elemben igenis meg lehet és meg kell bízni.

* *
*

Wolfner Tivadar báró portréjához el kell mondanom egy epizódot életéből, melyről kevesen tudnak, pedig rövidsége dacára is szorosán hozzátartozik az ő egyéniségéhez és érdekesen világítja meg mentalitását, lucidus elméjét, mely prófétai erővel a jövőbe látott. Hitvallást tesz amellett, hogy zsidóságáért inkább hajlandó volt szenvedéseket vállalni, de felekezeti kérdésekben, a viszonyokkal megalkudni nem tudott és nem akart.

Közvetlenül a kommun előtt a Múzeum-uccai gróf Károlyi László-féle palotában, *gróf Bethlen István* lakásán és elnöklete alatt szűkebb baráti kör gyűlt egybe és elhatározták, hogy polgári pártot fognak alakítani.

A kurzus már akkor előrevetette árnyékát és sokan azt akarták, hogy az új párt antiszemita jelleggel bírjon. Csak *Bethlen István* gróf mérsékletes parancsoló egyénisége tompította le *bizonyos velleitások kiélezését*, a cimbe azonban mégis belekerült a „keresztény” jelszó.

Keresztény Polgári Párt volt az új alakulat címe, melynek vezetői mindnyájan *báró Wolfner Tivadar* szűkebb baráti köréhez tartoztak és így természetesen őt is felkérték, hogy lépjen be a pártba.

Ekkor tette *báró Wolfner Tivadar* a következő klasszikus kijelentést, mely megérdemli, hogy megörökítségük:

Ha a pártnak címében a „keresztény” jelző bennfoglaltatik, én sajnálatomra nem léphetek be, mert zsidó vagyok és felekezetemhez minden körülmények között hű is maradok.

Látom tisztán, hogy a zsidóságra rossz idők következnek, melyek hatása alatt sokan ki fognak térni. Olyanok azonban, akik értéket képviselnek,

nem lesznek közöttük. Tudom jól, hogy zsidónak maradni egyszersmind szenvedést is jelent. Én vállalom a szenvedéseket és a jövő viszontagságai közepette is maradék nélkül példaadással fogom hirdetni, hogy a hitéhez hű zsidóság megbízható támasza az államnak. Hiszem és remélem, hogy a vihar nem fog sokáig tartani és annak multával a vezető körök ismét átlátják majdan, hogy a hithű zsidóság hazafiasságában, igenis meg lehet bízni.

* * *

Fenti szavakhoz nem kell magyarázatot fűzni. Ékesen rajzolják meg a báró ama vonásait, melyeket nagyon kevesen ismernek. Nem hirdette fennen zsidóságát, de szívében lobogó tűz minden melegével zsidóságáért élt.

Mit kell tudnia egy hitközségi elnöknek?!

רחמנא לבא בעי

A premontreiek gimnáziumában abban az esztendőben, harminchatan érettségiztünk; tízennégyen Mózes-vallásuk. A tízennégyből ketten — különben eminens tanulók — nem ismerték a héber betűt, vagy ha igen nagyon gyöngén. Tekintélyes orvosok fiai, akik a hatvanas évek elején a bécsi egyetemen végezték tanulmányaikat és az akkori mentalitásnak megfelelően atheistikus világnézetet sajátítottak el. A szűkebb pátriában folytattak orvosi gyakorlatot, a templomot kerülték és gyermekeiket vallásmentesen nevelték fel. A hittanórákra akkoriban amugysem helyeztek nagy súlyt és így megtörtént, hogy az én két conscolárisom a kevésnél is kevesebbet tudott a héber nyelvből.

És történt egyszer, hogy éppen hosszunapon, egyik barátom súlyos betegen feküdt odahaza. A mama a betegágynál egy francia imakönyvből imádkozott. Kérdésekre elmondotta, hogy sohasem jár templomba akár a férje, s csak hosszunapokon szokott imádkozni — otthon egy imakönyvből. Megnéztem az imakönyvet és megállapítottam, hogy abban egyetlen héber betű sem fordul elő és, hogy az „Ovinū Malkénū” franciául így hangzik: *Notre père, notre roi*.

Hosszú évek multak el és mi hárman — messze elkerültünk egymástól. Egy szép napon olvasom az újságban, hogy az én két barátom hitközségi elnök lett. Az egyik egy tekintélyes neológ hitközségben, a másik pláne, egy szigorúan konzervatív status-quo községben. És most jön a java. Mindkét elnök kitűnően vezeti a hitközségét, közmegelegedésre. A hitközség kebelében működő intélciónk mintaszerűen fejlődnek, dacára az elnök minimális hébertudásának. Olvastam a két elnök egy-egy beszédét: sok zsidó ismeretel árulnak el, citálnak a Bibliából, a Próféták-

ból — természetesen magyarul. Bármilyen sok zsidó tudást sajátítottak is el elnökségük alatt, héber tudásuk fogyatékoságát aligha tudták pótolni.

Mi ebből a tanulság? Hogy bármennyire kívánatos is a hitközségi elnök jártassága a *hebraicában* és, bár ennek hiánya mindig szépséghiba marad, a megváltozott viszonyok között be kell értnünk azzal, ha az elnök legalább a *iudaicában* szerez ismereteket. Majd ha a zsidó gimnázium tanulói kerülnek vezető állásba a hitközségnél, reméljük, hogy másként lesz. De addig számolnunk kell az adott helyzettel, ami nem más, mint, hogy mielőtt valaki bearrivál az elnöki székbe előbb más téren kell jelentős sikereket elérnie és közben nem igen van ideje *hebraicával* foglalkozni.

Cremieu nem volt héber tudós, *Montefiori* sem, sőt az új próféta *Herzl Tivadar* is csak nehezen tudta sillabizálni a héber betűket. És ennek dacára nagyot tudtak alkotni a zsidóság érdekében.

• * •

Egyet igazán nem követelünk meg a hitközségi elnöktől! Hogy helytelenül idézzon héber mondatokat, amint ez felekezetünk berkeiben, mostanában divatos lett. Mire jó ez?

Ha valaki nem tud angolul, akkor a citátumokat se mondja angolul. Multkor hallottam egy citálót, aki „lenni vagy nem lenni“-t így idézte: *Tobeor, nattober* (fonetikusan) a hallgatóság nem kis derűltségére.

Tudok egy szebb esetet is: A Hungária kertben egy szabó elvtárs nagy beszédet mondott. Jó svádával, hatalmas hanggal, elég okosan és nagy hatással. Utolsó mondata így hangzott: „Mondom Önöknek, miként a római mondaná: ultra pultra. A latin citátum óriási lelkesedést váltott ki. Jóval később egy véletlen vezetett rá hogy a szónok tulajdonképen „non plus ultra“-t akart mondani.

Nálunk most nagyon divatos az e fajta citálás. Vannak, akik pénzért, vagy jószóért házhoz szállítják a héber citátumokat, melyeket azután helytelenül és hibásan alkalmaz — a szónok.

Léderer Sándor is nem egyszer blamirozta magát ezen a téren. Mire jó ez? Hisz legfeljebb az analfabétáknak imponál. Ámbár ártatlan mulatság ez, melyről nem is volna érdemes írni, az bosszantó a dologban, hogy az *amhaareczek*, a tudatlanok, az e fajta citálókban nagy tudóst tisztelnek.

Vannak természetesen esetek, amikor igenis elengedhetetlen az idézés, de eltétlenül megkövetelhető ilyenkor, hogy a szónok bírja is azt a nyelvet, melynek maradandó drágaköveit felhasználja. *Tisza István* pl., aki kitűnően bírta az angol nyelvet, azt mondta *Körberről*, az osztrák miniszterelnökről, hogy ő nekünk „*distinguished foreigner*“. Feltétlenül szükséges volt az eredeti angol kifejezés idézése, mert csak így értették meg világszerte a magyar Tisza István önérzeteskijelentését, mely úgy hatott, mint egy bomba. Ha az idézet lefordítva hangzott volna el, nem adta volna vissza hűen a szónok gondolatát. Így pedig cikázott, mennydörgött, Ferencz Ferdinánd majd elájult tőle és a diplomácia boszorkányhonyhájában megtudták ebből a kijelentésből azt, hogy a magyar élni akar és élni fog. Ezt a hatást azonban csak eredeti angol csomagolásban lehetett elérni.

A mi citáló uraink azonban néha kevesebbet tudnak, mint maga az ámuló hallgatóság. Álműveltek betanulnak néhány idézetet és helytelenül alkalmazzák azo-

kat. Tessék csak egyszer *Wassermann*-vizsgálatot venni, tessék eljűk tenni 30 sor pontosan héber írást — majd kiderül a titok. Még olvasni sem tudják a sorokat, nemhogy fordítani.

Hipokrita szemfényvesztés az ilyen. Aki nem tud arab nyelven, az ne akarjon arabusul beszélni.

A leendő elnöktől, amennyiben nem tud héberül, nem is várunk héber citátumokat. Nincs ennek semmi értelme.

Okvetlenül ismernie kell azonban a leendő elnöknek a *zsidók történetét*, a *zsidó irodalom történetét*, a *zsidó intézményeket*, de elsősorban és főként a *Bibliát*, mert ez a mi élethivatásunk, ez a mi *Megváltónk* és erre van felépítve a „Zsinagóga”.

Hajdan a *Biblia* volt egyszersmind a királyi hitlevél is, melyre koronázáskor a királynak esküt kellett tennie. A király köteles volt a Bibliát egy példányban személyesen leírni és nem volt szabad a Bibliától egy pillanatra sem megválnia. Még ha háboruba ment, akkor is magával kellett vinnie.

Az elnök ugyan nem király, de mint a közösség feje és vezetője köteles a Bibliát állandóan szem előtt tartani és annak szellemében vezetni a zsinagógát.

Ha nekem megfelelő hatásköröm volna, elrendelném, hogy az elnöki csengő mellől sohase hiányozzék a zsidóság örök és legkimagaslóbb szimbóluma: a *Biblia*. Nemcsak jelképül hanem, hogy a valóságban is a Biblia szelleme irányozza a tanácskozást.

„*Rachmune libe bu*”. Az Uristen szivet követel! *Szive* legyen elsősorban az elnöknek és *zsidó szívvél* vezesse az ügyeket. Akkor minden rendben fog menni.

Ha az elnök ismeret bizonyos irányban hézagosa, ez csak másodrangú kérdés, mert a hiányokat szorgalommal könnyen pótolni lehet.

Az a fontos, hogy az elnöknek helyén legyen és legyen *szive*, mert sziv nélkül nem lehet betartani a két legfontosabb parancsolatot: *szerezd az Istent és szerezd felebarátodat*.

Mint papok és rasekolok ivadéka, ha a sors úgy hozta volna magával, hogy engem választanak valahol elnöknek én jeligémül a proféta lenti sorait választanám és elnöki beköszöntőmnek ez volna vezéreszméje:

„*Megjelentette neked, óh ember, mi legyen a jó és mit kíván az Úr tetőled! Csak azt, hogy igazságot cselekedjél, szerezd az irgalmasságot és, hogy alázatosan járj a te Isteneddel.*”
(*Micha VI. 7.*)

K i t ü n ő m i n ő s é g l

Hutter szarvas
szappan kóser

כשר

Kapható minden fűszer és festékkereskedésben. Gyártja a budapesti orth. hitközség rabbinátusának felügyelete mellett.

Hutter József Szappangyár-Olajipar
Részvénytársaság
Budapest, VII, Erzsébet-körut 6. szám
Telefon József 461—92, 93, 94, 408—92.

ארטה' כשר

„CERES”

ételzsir

a szokott kiváló minőségben minden fűszer, csemege- és élelmiszerüzletben kapható.

HUTTER JÓZSEF

szappangyár Olajipar Rt.

Budapest, VII., ker.
Erzsébet-körut 6 sz.

Tel.: J. 461-92, 93, 94, J. 408-92

Eötvös Károly sirja jeltelen.

Irta: Dr. Sebeők Dezső.

Az első szép tavaszi vasárnap délelőtt a »Szombat« felkérésére felkerestem a veszprémi temetőt. Tipikus vidéki temető, ahol az életben élesen szemben álló kisvárosi potentát békés egyetértésben pihen, közel legnagyobb ellenségéhez.

Vér, verejték, küzdelem, bánat, siker és öröm megfér csendben a dunántali város temetőjének hantja alatt, ugyanugy, mint bárhol a széles nagy világon bármily temetőben. Olyan nagy a csend, olyan nagy a békesség, hogy még a temető-őrt sem lehet megtalálni. Nagynehezen előkerül és a fáradt érdeklődőnek arra a kérdésére, hol fekszik Eötvös Károly, egy jeltelen, már süppedő halomhoz vezet: »Itt fekszik Eötvös Károly a felesége mellett.« Vándor, ki arra jársz, vedd le saruidat, hajtsd meg a fejed, egy magyar író, egy magyar ügyvéd, egy igaz ember fekszik e jeltelen hantok alatt.

Amíg élt, olyan volt, mint egy meteor. Tehetségének ragyogásával bevilágította azt a terepnumot, amit magyar közéletnek neveznek. Író volt és politikus, sikerei voltak művészi tehetségével és politikai képességeivel, de elsősorban ügyvéd volt, ennek a nehéz pályának minden átkával és áldásával.

Különös fajta az a fajta, amit magyar ügyvédnek neveznek. A művelt nyugaton az ügyvéd, egy az emberek felett álló piedesztálon trónoló hatalmas, akihez csak levetett kalappal lehet közeledni. A magyar ügyvéd az emberek barátja, támasza, tanácsadója, apja, mindene. A magyar ügyvéd valami ideális kapcsolatot tart fenn ügyfeleivel. Legeslegutolsó kérdésnek tartja az anyagiakat az ügyvédi honoráriumokat. A magyar ügyvéd a szegénység koldusbotjával indul az igazságért és jogért való küzdelembe. A magyar ügyvédben él az idealizmusért való rajongás, a nemes célokért való hevülés és a nagy dolgokért való megfeszített küzdelem vágya.

Ennek a típusnak volt megkristályosodott kifejezője Eötvös Károly és rajta igazolódott be, hogy bármilyen nagy és szép sikereket szerezhet valaki, mint magyar ügyvéd és bármily gyönyörű eredményeket érhet el egy magyar fiskális az életben, a halála után gyorsan elfelejtik. Eötvös Károly, utolsó kívánsága az volt, hogy Veszprémben temessék el, felesége mellé. — Ma: ott nyugszik elfelejtve, jelöletlen sirban.

Az élet a maga sirbafuló eredménytelenségével ennek a nagyszerű embernek se juttatott többet, mint ezt az egyetlenegy jeltelen sirhalmot.

Azonban Eötvös Károly személyével szemben a magyar társadalom egy rétegének kötelezettségei vannak. Hiszen Eötvös Károly volt az, aki néhai és megdicsőült Szabolcsi Miksával, — áldott legyen mindkettőjük emléke — azt a harcot vívta meg, amit egy szégyenteljes és gyors szóval lehet jellemezni TISZAESZLÁR.

Mi pedig azoknak a nevében, akik tisztelik a gondolat magas szárnyalását, akik becsülik az igazságért küzdőket és azokat, akik tudnak önzetlenül áldozni, letesszük a megbecsülés pálmáját.

A magyar zsidóság túl a Trianon-adta csonka határokon — kötelessége, hogy ezen segítsen.

Mi, magyar zsidók tegyük meg kötelességünket.

Erkölcsei kötelesség ez, mert a nagy harc, amelynek soha sincs vége, még most is folyik és kellene a jövőben is emberek, akik úgy, mint Eötvös Károly, tudjanak áldozni mint védők és akiknek buzditására szolgáljon, hogy ez a felekezet nem hálátlan.

A magyar közvélemény és a magyar zsidóság nem lehet jeledékeny azokkal az emberekkel szemben, akik a magyar közélet békéjét megóvták, az egyensúlyt helyreállították és a szégyenfoltot kikorrigálták.

A magyar irodalomban kevés olyan művész van, mint Eötvös Károly, aki különös megjelenítője a magyar géniusznak és tehetségével áldást, örömet jakasztó Isteni adományként adta nekünk, a nemes veretű magyar irodalom remekét.

Olyan volt Eötvös Károly, mint egy üstökös, — amíg élt, ragyogott és világított. És én jeltelen sirjáról hívom tetejére a magyar ügyvédséget a magyar társadalmat, de elsősorban a sokat szenvedett magyar zsidóságot és mindazokat, akiknek tehetségéből juttatott és akikhez jó volt: ne hagyjátok tovább jeltelenül Eötvös Károly sirját, tegyétek meg emlékével szemben kötelességeket.

A Sip uccában minden csendes

Igy jelenti a felekezeti *Höfer*. Valóságban már hetek óta élénk gyalogsági közelharc folyik, melynek során komoly sérülések is történtek. Egyelőre csak párnázott zárt ajtók mögött folyik a küzdelem, de a kémek jelentése szerint a felvonulások után az ellenfelek már hevesen összecsaptak, sőt arról is suttognak, hogy a legkomolyabb elnökjelölt a harc láttára bejelentette visszavonulását. Én ebben nem hiszek, mert aki komoly elnökjelölt, aki erre az állásra méltó és érdemes, aki az elnöki állásra „elhivatott”, annak nem szabad apró csatározások miatt a kedvét elveszíteni és annak kötelessége a szükséges, még heves csaták árán is a zászlót fenn lobogtatni és azt győzelemre vinni.

A kiszivárgott hírek szerint *Dr. Fábán Béla*, budai *Goldberger Leó* érdekében mozgalmat indított és ilyen irányu nagy beszédet mondott zárt ülésen, az általa felfedezett jelölt érdekében. Szerencse, hogy *Fábán Béla* nem mértékadó tényező a hitközségnél és az ő általa megindított mozgalomnak semmi kilátása sincsen a sikerre, mert az összes elnökjelöltek között budai *Goldberger Leó* a legkevésbé alkalmas e ma-

gas tisztség betöltésére. — Amikor *Fábián Béláék* látták, hogy kár a puszkaporért *Goldberger Leó* érdekében, bedobták a választási küzdelembe a *Vázsonyi* nevet és ezzel akarnak visszaélni eme nagy névnek a magyar zsidóságra gyakorolt óriási varázsával. A magyar zsidó közvélemény változatlan nagyrabecsüléssel és tisztelettel van a *Vázsonyi* név iránt és ez a tisztelet és nagyrabecsülés kötelez arra, hogy *Vázsonyi Jenőt*, a kiváló embert, jeles közigazdászt barátai és jóakarói ne engedjék egy olyan kalandba, amely csak a *Vázsonyi* patinás névnek töredeznél és homályosítaná el fénylő ragyogását.

Az előljárói kérdésben az V. kerületiek álláspontját a hitközség talán leglucidusabb elméje következőként világítja meg :

Nem helyeslem, ha valamely állás betöltésénél kerületi szempontok érvényesülnek. Hová vezetne az, ha a fővárosi tanácsnoki állások betöltésénél azt mérlegelnék, hogy minden kerületnek legyen tanácsnoka. Inkább arra kellene törekedni, hogy *Kőbánya*, *Buda* és *Óbuda* szintén a központhoz csatlakozzék, a kerületi szempontok kidomborítása végső eredményben decentralizációra vezet.

Sűrűn hangoztatják, hogy a *Lipótváros* tulsúlyban van. Hát arról igazán nem lehet tenni, hogy a rátermettek nagy része szivesebben lakik a *Dunához* közelebb fekvő uccákban. *Kaszab Aladár* is arra lakott és ha *Dési* szerephez jut, ő szintén az V.-ben lakik, de az e fajta választásnak semmi köze nincs ahhoz, hogy az illetők hajlékukat hol választják meg. Pl. *Dr. Krauer Vilmos* a VIII.-ban gyökerezik, de a *Lipótvárosban* lakik. Ha *Glückstahl Samu* lesz az elnök és az ő előljárói állása megürül, jogos és méltányos, hogy helyette sokévi munkatársa *Dr. Jakobi Béla* kerüljön a helyébe. Nem azért, mert lipótvárosi, hanem azért, mert mint helyettes érdemeket szerzett és ismeri az ügyosztályt. Épen úgy, mint pl. *Zahler Emil* helyébe nem lehetne mást megválasztani, mint sokévi érdemes munkatársát és helyettesét *Molnár Gyulát*.

Ismerem és nagyrabecsülöm *Dr. Steiner Gyula* murkásságát, de ez még nem feltétlen jelenti azt, hogy okvetlen már 1929-ben helyet kell neki szorítani az előljáróságban. Ami *Dr. Sebeők Dezsőt* illeti, az ő személye nagy nyereséget jelentene, sőt neki még nagyobb szerepe is lesz a hitközségnél, mert ő a jövő embere. De *Sebeők Dezső* aránylag még egészen fiatal ember és nem lesz abból semmi baj, ha még várni fog egy-két évig. Ma az egyedüli possibilis jelölt, a jogos várományos: *Dr. Jacobi Béla*.

D'Else modern fotóművészeti műterem
BUDAPEST, KOSSUTH LALOS-U. 8. (félem.) TEL. Aut. 893-11.

Miért került 1000 pengőjébe a hitközségnek egy ünneplés.

Fellázadt a népség és katonaság a Sip-utcában. Nem hangos szóval, nem agresszív módon, csak távollétükkel tüntettek.

Ugyanis, a hitközség egyik-másik intézményénél klikk uralkodik, kiosztják egymás között a tenorista és primadonna szerepeket, égis magasztalják egymást és a legenyhébb dicséret, melyet egymásról mondanak az, hogy a szentlélek szóla meg ajkukon.

Aki nem tartozik a klikkhez, az csak staffázs: népség, katonák.

A hallgatóság végre megunt a némaságot és azzal tüntetett, hogy magára hagyta a szűktagu klikket. Boldoguljanak egyedül.

Mult héten történt, hogy *dominust* avattak a Sip-uccában. Olyan kevesen jelentek meg azonban, hogy még deputációra sem tellett. Felkeresni a *dominust*.

A csacsenerek lázadása nagy izgalmat okozott a Sip-ucca egyébként nyugodalmas környékén, ukáz ment: a hitközség tisztviselői vonuljanak fel, tompítani a teremkongást.

De még így is silányul festett a helyzet. Valakinek ekkor mentőötleme támadt. A szomszédos teremben *Blockner* bácsi elnöklete alatt ülésezett az adókiadó bizottság, ahol — amint ilyenkor szokás — nagy tömeg adópanaszos volt jelen.

Blockner bácsit megkérték, ő felfüggesztette az ülést és az egész társaság testületileg átvonult a dominus-avatáshoz.

Ezek voltak az előzmények.

Most aztán már meg volt a keret az ünnepléshez, nagy beszédek hangzottak el, melyekről hasábokat olvashatni az ujságokban.

Hogy miért került 1000 pengőjébe a dominus a hitközségnek . . . Egyszerű. Az élelmes adózók az ünneplés után most már *Blockner* bácsi, amugy sem tulkemény szívét kezdték egyesült erővel puhítani és az ünnep öröme tényleg elérték azt, hogy több mint egy ezressel kevesebb adót fizessenek, mert végre azt is honorálni kell, na népség és katonaság *dominust* választ.

Olvasom

. . . , hogy *Pázmándy Dénes* a „Mai Nap“-ban a „Szombat“ „*A brassói báró Sztevényi család sirboltja*“ című cikket a következő utóirattal közölte le:

Minden kommentár nélkül közlöm ezen sorokat, melyek magukban is igen ékesek és

ami a fő: igazak is.

Nem tagadom, hogy fenti lakonikus sorok végtelenül boldoggá tettek engem, mert a hirlapírás szeniórjának, *Pázmándy Dénes-nek*, nem a zsenialitásán mulott az, hogy már régen nem a szoborjelöltek között foglal el méltó helyet.

Egy elnökjelölt próbaszónoklata.

Buday Goldberger Leó, az Omike jubileumán, nagy beszédet mondott.

Szavak, szavak, szavak, mikor a zsidóság a *pénzligarcháktól* tetteket vár, melyekre nagyon is rászorul.

Buday Goldberger díjmentesen új címet adományoz *Hevesi Simon* vezető főrabbinak, elnevezvén őt *tábori papnak*. Hát ez mi akar lenni?

Ha *Buday Goldberger* a *Bemberg-Parisetteről* mond valamit és új címet adományoz ez rendén van. De a tábori pap elnevezést, talán

mégis illenek nekem is megértenem — aki vajmi keveset szintén foglalkozom zsidó dolgokkal.

Goldberger Leónál sokkal nagyobb kaliber is adományozott már *Hevesi Simonnak* új címet, elnevezvén őt a mi *Kapisztrán Jánosunknak*, de az nem volt egyéb mint pusztá elszólás.

A pénzligarcháktól mi nem szép szavakat és rébuszokat várunk, hanem tetteket. Tetteket, melyeket már régen nélkülözünk.

Olvasom

. . ., *Fábián Béla* — numerus claususról — írott cikkét, melyben hangsúlyozva szögezi le, hogy *„Nem nyugszunk bele soha.”*

Fábián Bélának tökéletesen igaza van abban, hogy a zsidóság, melynek tudomány iránti vágya olthatatlan lánggal ég, soha abba belenyugodni nem fog, hogy számára a tanulás lehetőségét korlátozzák. Viszont ellenkezik a zsidó hagyományokkal, a zsidó pszichével, hogy ilyen irányban súlyos kijelentések hangozzanak el.

Láttunk mi már ennél sokkal nagyobb viharokat. *Hadrianus* császár idejében a tóratekerceket elégették, az iskolás gyermekeket tóratekercesekbe göngyölve tűzbe vetették és amelyik rabbinust tanulásra vagy tanításon rajtakaptak — máglyahalálra ítélték. A zsidók a tanulást mégsem hagyták abba, elszenvedték inkább a tűzhalált is és az eredmény: túléltek *Hadrianust* és az egész római im-

periumot.

A középkorban nem egyszer történt meg, hogy talmud-foliánsokat a placon elégették, korlátozták a tanulás lehetőségét és a zsidóság ilyenkor nem adott ki hangos manifesztációkat, hanem ragaszkodott a tudományokhoz, melyek népünk éltető eleme és levegője voltak.

Ha a zsidóságot ilyenfajta baj érte, nem protestált, nem manifesztált, hanem magába szállt, saját magában kereste az okokat, vajjon nem vétkezett, vajjon nem tért-e le Isten útjáról, vajjon a reárott csapás nem Isten büntetése-e — vétkeiért.

Ezután következett a vezeklés, a „Tschüwu” és az imádkozás, hogy az Uristen javítsa meg a viszonyokat és adja újra vissza a korlátlan tanulás lehetőségét.

Nem hangos vezércikk, nem manifesztáció, hanem ez volt az igazi zsidó szokás — az ősi hagyomány.

Olvasom, . . . ; — nem olvasom . . . !

OLVASOM

. . . , *Ballagi Ernő* cikkében *Krausz Simon*ról, hogy a poliklinika költségeire névtelenül százmilliót adományozott és ugyancsak összegyűjtött e célra további ötven milliót. Vagyis a poliklinika büdzséje az ő személyének 12000 pengőt köszönhet.

Valóságos öröm arra gondolni, hogy a közelmúltban akadt végre egy ember, aki nemcsak adott, hanem tette ezt titokban, névtelenül, a legszebb zsidó hagyomány szellemében, mely azt mondja „*Máttán Bászészter*“, vagyis a *névtelen adakozás az emberiség legszebb erénye.*

A *pitiánerek* most sokat rágódnak *Krausz Simon* ténykedésein, de ő ezzel a tettel is azt bizonyította be, hogy az ő kalibere e téren is *first class* volt.

Sohse felejtsem el, hogy mit mondott nekem 1913-ban a kongeniális malomszegi *Elek Pál* *Krausz Simon*ról. Akkoriban volt ez, amikor ő kénytelen volt a Magyar Bank éléről eltávozni és vérmes temperamentuma nem kimélte az akkori pénz-oligarchák gárdáját.

Hogy mit mondott pl. *Székhely Ferenc*ről, aki utódja volt, az nem bírja el a nyomdafestéket. *Lánczy Leó*nak szerinte, egész tudománya abban állott, hogy mindenre nemet

mondott és elért sikereit csak ügyes munkatársainak köszönhette.

*Sándor Pál*ról sem mondott sok jót, de legalább azt elismerte róla, hogy becsületes ember.

Csak egy férfiú akadt akinek zsenialitását elismerte és az „*Simi*“ volt. Más alkalomra hagyom, hogy *Elek Pál* érdekes nyilatkozatait ismertessem, itt csak azt akarom elmondani, hogy midőn később egyszer sürgőnyhívásra a guttenbrunni szanatóriumban meglátogattam, ezzel fogadott: „*Doktor, most értesülök, hogy egyedül Krausz Simon az, aki reaktiválásom érdekében buzgólkodik,*“

OLVASOM

. . . , hogy a magyar-zsidó lexikon konfiskálása kapcsán az „*UJSÁG*“ rovása ebben felekezeti sérelmet vél felfedezni. Nekem más a nézetem. Szerintem a pécsi tanár panasza jogos és indokolt. Én is kikérem magamnak, hogy bárki azt írja rólam, hogy én más felekezetről zsidó hitre tértem át. *Mózes*hitben születtem és az is maradok. Különben is, hogy ki milyen ritus szerint imádja Istent, az az illetőnek tisztán magánügye és kitérésekről csak kivételes esetekben illik beszélni.

Nem helyeslem a lexikon csillagos rendszerét. Mintául vették a

zsidó történetírók hagyományait, akik megemlékeznek *Heineről, Börnéről, Santa Maria, Santa Fé* zsidó származásu spanyol püspökökről. Csak rosszul alkalmazták a mintát. A lexikon esetében a sok csillag úgy fest, mint egy *Semi-Gótha*.

Különben a lexikonról érdekes kritika jelent meg az „*Irodalomtörténet*” című folyóiratban, *Pintér Jenő* tollából. Nagy tudással, előkelő hangon, teljes objektivitással izekreszedi a lexikon fogyatékoságát. *Pintér Jenő* többek közt felemlíti, hogy az elnöki tanácsban szerepel *Fischer Benjámín*, holott a szövegben ez a név nem fordul elő és azon gyanújának ad kifejezést, hogy *Fischer Benjámín* azonos *dr. Fischer Gyulával*, a pesti tudós főrabbival. Isten ments! *Benjámín* nem azonos *Gyulával*. Csak hevenyészett szerkesztői munka közben sikkadt el a *Fischer Benjámín cikk*. Annyi baj legyen!

A fogyatékoságok ellenére is *Ujvári Péter* hatalmas munkát végzett.

OLVASOM

... , hogy a lublini talmudfőiskola elkészült és a közeli napokban lesz az ünnepélyes megnyitás. A hatalmas épületben elhelyezést nyert 500 ifju részére egy internátus, megfelelő éttermekkel és fürdőkkel egészen modernül berendezve. A könyvtár már eddig 10.000 kötetet számol, melyek főként adományokból erednek, amint hogy a hatalmas kulturintézmény kizárólag önkéntes adományokból létesült. Ehhez a Lublinból New-Yorkba származott zsidók 500.000 dollárt küldöttek. — Nagyon

ajánlanám az eljövendő elnöknek, hogy nyári szabadságát arra használja fel, hogy a fontosabb zsidó emporiumokat meglátogassa és azok intézményeit a helyszínen tanulmányozza. Többek közt ellátogatna Lublinba és megismerkedne ott egy minta „*Collegium Hebraicum*”-mal. Fontos volna reánk, ha az „eljövendő” nemcsak Sip-uccai szemüvegen át ismerné a zsidóságot és annak intézményeit.

OLVASOM

... , *dr. Friedmann Dénes* újpesti főrabbi újítását, hogy a szombat-köszöntőben beszámol az elmúlt hét ama legnagyobb eseményeiről, melyek az egyetemes zsidóságot érdeklik.

Mindenesetre érdekes újítás ez és azt hiszem követőkre is fog találni; csak attól tartok, hogy ritkán akad majd olyan pap mint *Friedmann Dénes*, aki sokat olvas és az összes eseményekről pontosan tájékozva van.

NEM OLVASOM

Dr. Sebeők Dezső cikksorozatának 3.-ik folytatását. A cikket kiszedték a kefelevonatot bemutatták a Sip-uccában, csak az ujságból maradt ki. — Úgy tudom, *Dr. Sebeők Dezső* csak végszükségben menekült a nyilvánosság elé és én magam is helyeslem, hogy az effajta cikkezés elmaradjon, ut ne fiat skandalum. De csak akkor helyes ez, ha a rabbinátus a szertartási ügyosztállyal kapcsolatban végre vaseréllyel kezébe veszi az egész kérdéskomplexum teljes és gyökeres kitisztázását.

Úgy érzem, hogy kevesen vannak,

akik így tudnák a kérdést megvilágítani mint én, jogászilag, dogmatikus alapon, jogtörténet és vallásbölcsetiszempontról. Deszivesen lemondok erről, mindaddig, míg remélhető, hogy a vezetőség bölcsessége talál kiutat. Így ez nem maradhat. A kaschrusz kérdés forog kockán és ezzel a hitközség gabella-bevétele.

Caeterum censeo: a Fischer Benjamin ügyet liquidálni kell. Mert *konzervatizmus* a *pseudokonervatizmus*, mely csak arra alkalmas, hogy visszavonást keltsen a felekezet neolog árnyalatánál. *Ujitásai* nem üdvösek, célra nem vezetők, melyekhez hasonlókata Canonjogtömör latinsággal így jellemez: *reformacio in pejus*

A „SZOMBAT” HIREI

Előfizetőinkhez!

Tisztelettel felkérjük t. előfizetőinket, hogy akiknek előfizetése április 1-én lejárt, azt a „Szombat” postafakaraképszáma 16760 alatt, csekkapon megújítani sziveskedjenek.

Hittestvéri üdvözlettel
„Szombat” kiadóhivatala.

Frankl Adolf

hetvenedik születésnapját az egész felekezet osztatlan örömmel ünnepli. Frankl Adolf providenciális férfi volt az orthodoxok elnöki tisztjében. Noha a jóság, a szelidség főjellemvonásai és nem harcias természetü, erős kézzel vezeti a reábizott országos ügyeket és sok siker koronázta eddigi működését. Mikor még erre alig volt eset, ő már fiatal korában unikum volt a tekintetben, hogy egyesíteni tudta az alapos világi műveltséget a legszigorubb hitűséggel. Ez

a többoldalúság predesztinálta őt az elnöki állásra, melyet közmegelegedésre tölt be. *Haschem jitén la chessed schel gwüru ád méu weeszrim.*

A VII. ker. képviselőtestületi tagok szokott havi összejövetelükön beszélték meg a hitközség aktuális kérdéseit. Elsőnek Molnár Gyula fejtegette, hogy mennyire fontos a VII. kerületiek összetartása, hogy a fontosabb kérdésekben egyöntetűen tudjanak fellépni, mert csak úgy lehet eredményeket elérni. Kerülhetnek ugyanis olyan fontos kérdések napirendre, amikor a VII. kerület voksa döntő sullyal fog birni. Mármost megemlíti, hogy a jelenlevők egyhangulag azt kívánják, hogy dr. Steiner Gyula az előjáróságba és dr. Patai Samu a választmányba beválasztassék.

Kovács Herman a jelenlevő Kecskeméti előjárótól több kérdésben kért felvilágosítást. Dr. Kecskeméti Adolf nyilatkozatai után dr. Steiner megköszönte az előlegezett bizalmat és kijelentette, hogy ha a választók bölcsessége több munkát és nagyobb hatáskört fog neki kiszabni, tehetsége szerint, jó zsidó.

szívvél fog igyekezni feladatának megfelelni. Végül *Ledermann* Mór v. előjáró, mint vendég szólalt fel, kijelentvén, hogy most is mint a multban lelkesedéssel hajlandó dolgozni a hitközség érdekében.

Híres rabbik magánlevelei.

Igrajsz Szofrim címen vaskos kötet jelent meg héber nyelven, *Schlesinger József* kiadásában. A vaskos kötet néhány száz levelet közöl, melyek kutatóforrásai lesznek nemcsak a zsidó történetnek, hanem az általános magyar történetírás is fel fogja használni azokat az adatokat, melyek érdekesen világítják meg úgy az akkori zsidók magánviszonyait, mint az általános gazdasági viszonyokat is. Jellemző adatokat találunk ebben a könyvben a papok helyzetére hitközségükkel szemben, családi viszonyaikra, örök emléket állítván a kiváló rabbinusok szent életének, fenkölt gondolkodásának és a köz érdekében végzett önzellen szent munkájának. A modern élet, a reform már döngeti az évezredes falakat; eme harcba kapunk betekintést a rabbi-levelekből, melyek nagyrésze ékes héber nyelven látott napvilágot. A betűk, a papir, a kiállítás különös örömet fog szerezni a könyvbarátoknak és méltó *Schlesinger József* kiadó cég világszerte ismert jó hírnevéhez.

A VI. kerület képviselőtestületi

tagok sűrűn ülésznak és tanácskoznak olyan irányban, hogy a megüresedő előjárói állások közül legalább egy a VI. kerületi vezetők közül töltsék be. Nem értenek egyet, mert az előjáróság tagjainak eddigi számaránya sem kedvezett a VI. kerületnek. Sokan ebben találják az okát annak, hogy a VI. kerületi templom és más helyi érdeklődések tekintetében a VI. kerület a hitközség vezetősége részéről mostoha elbánásban részesül. A megbeszéléseknek

az az eredménye, hogy a VI. kerület a legnagyobb eréllyel követeli jussát és az előjárói állásba dr. Sebeők Dezsőt akarják ültetni, aki nagy energiájával képviselte a kisexisztenciák ügyét és a kerületen kívül is nagyon népszerű.

Morris Rosenfeld

költeményeinek magyar kiadása megjelent, dr. *Csillag Károly*, Miskolc, fordításában. A szép verskötet 2 pengőért kapható, a fordítónál.

Olcsó és szép zsidótárgy vizsgai jutalomkönyvek

legelőnyösebben a *Remény* zsidó ifjúsági lapnál (IV. Magyar ucca 3. II. 3.) szerezhetők be. Kívánatra díjtalan könyvjegyzék.

A VI. községkerület

május hó 27-én a Sip-uccai székház disztermében br. dr. *Kohner Adolf* elnöklete alatt közgyűlést tartott. Napirend előtt dr. *Hevesi Simon* vezető főrabbi megható szavakkal emlékezett meg a hősi halottakról és imával fejezte be beszédét. Ezután báró dr. *Kohner Adolf* megnyitó beszédében rámutatott arra a hatalmas munkára, melyet az elnökség és az országos iroda végez az össz-zsidóság érdekében. Midőn felkérte dr. *Endrei Henrik* főügyészt, a jegyzőkönyv vezetésére, különösen kiemelte, hogy a munka oroszlánrészét dr. *Bakonyi* főtitkár segédkezésével, dr. *Eulenberg* Salamon, udvari tanácsos, alelnök végezte.

Az elnökség jelentéséhez dr. *Dési Géza* szólott hozzá, hivatkozván gróf *Bethlen Istvánnak* a Névtelen Hős siremléke előtt elhangzott beszédére és rámutatott arra, hogy van egy külön zsidó *Trianon* és a jelek sze-

rint remélni lehet, hogy ez a zsidó *Trianon* is hamarosan véget fog érni. Ennek kapcsán azt indítványozta, hogy az elnöki jelentést egyhangulag és lelkesedéssel fogadják el.

A következő tárgy a községi bírósági tagok megválasztása volt, mely bizottság elnökéül megválasztották *dr. Jacobi Béla* kir. tanácsost és *dr. Liszauer Lajos* kuriai bírót

Utána *dr. Blau Lajos* szemináriumi rektor beszéde következett a szemináriumi internátus érdekében, mely beszédben a zsidó tudomány nagy fontosságát méltatta. tőle megszokott készültséggel. A beszéd kapcsán előadott indítványt, a közgyűlés egyhangulag magáévá tette és br. *dr. Kohner Adolf* záró szavaival ért véget.

Utolsó hírek:

A választás előkészítésére kiküldött 40 tagú gondolkodó bizottság nem épen barátságos eszmecsere után megállapította, hogy határozni nem tud és nem akar. Egyedül br. *dr. Kohner Adolfnak* volt egy komoly és céltudatos indítványa, mely oda konkludált, hogy sürgősen választani kell, mert a hitközség nehéz ügyei nem nélkülözhetik egy erélyes elnök vezetését. *Sándor Pálnak* három indítványa is volt, melyeket felvilágosítás után visszavont. *Vértes Emil*, a szentegyleti mintára utalva azt fejtegette, hogy nem okvetlen olyan elnököt kell választani, aki a közélet más vonatkozásaiban is jelentős szerepet játszik.

Végül abban állapodtak meg, hogy nem hoznak határozatot, hanem az előljáróságra bizzák a további teendők előkészítését.

A Sebeők-féle cikkek kapcsán mozgalom indult, hogy a kerületi statutumok alapján a kaschruszt a kerületi rabbik kezeljék. A mozgalom Fischer Benjámint ellen irányul. A VII. kerületiek felkeresték Dr. Schwartz B. rabbit és kikérték az ő támogatását, E példa hatása alatt a többi kerületben is hasonló megbeszélések voltak a hivatottak és a kerületi rabbik közt. A vezető főrabbit Dr. Hevesit egy monstre küldöttség kereste fel, hogy csináljon rendet az áldatlan ügyben. — Közben vezető helyről olyan irányu és megnyugtató nyilatkozat hangzott el, mely a háborgó közvéleményt egyelőre megnyugtatta, és ennek folyamányaként a Sebeők-féle cikkek a továbbiakig szintén szünetelnek.

Szerkesztésért és kiadásért
Dr. KENÉZ-KURLÄNDER EDEfelel
Budapest, VIII., Rákóczi-út 59.

Neufeld nyomda (Pannonia)
Telefon: József 423—09.

Minden külön értesítés helyett.

Báró Wolfner Tivadarné született **Herzfelder Mária Gitta** úgy a maga, mint gyermekei és az egész rokonság nevében megtört szívvel jelenti, hogy szeretett férje, a legjobb apa, nagypapa, testvér és rokon

újpesti

báró WOLFNER TIVADAR

nagyiparos. Újpest város díszpolgára, a Ferenc József-rend középkeresztjének tulajdonosa a csillaggal, volt országgyűlési képviselő, szkv. huszárszázados, Pestvármegye törvényhatósági bizottságának tagja stb. stb.

május 16-án, életének 65-ik, boldog házasságának 36-ik évében, Badenben hosszú szenvedés után elhunyt.

Drága halottunk hült tetemeit **vasárnap, f hó 19-én, déli 12 órakor** a Kerepesi-úti izr. temetőben a családi sírboltban örök nyugalomra helyeztük.

Báró Wolfner János
Báró Dirsztay Andorné
szül. báró Wolfner Vera
halmi Halmy Józsefné
szül. báró Wolfner Lilly
Báró Wolfner András
gyermekai.

Báró Dirsztay Andor
halmi Halmy József

újpesti Wolfner József
és neje

őzv. dr. Sámuel Lázárné
szül. újpesti Wolfner Ilka

újpesti Wolfner Gyula
testvérei és sógornője

Báró Dirsztay Denise
halmi Halmy Sándor Tamás
unokái

LEWANDOWSKY MANFRÉD berlini főkántor
SIROTA SÁNDOR budai főkántor
KLEIN ÉLIÁS ujbpesti főkántor

stb. héber felvételek

„**HOMOCORD**“ hanglemezekeken hallhatók

Kérje minden hangszer- és zeneműkereskedésben ezen
lemezeket. Ugyanott kapható a „**HOMOCORD**“ új nagy

KATALOGUSA IS DIJTALANUL

Sirkő

mélyen leszállított árban

**LÖWYNÉL
BUDÁN**

II., FŐ-UTCA 88. sz. (saját ház) Telefon: Aut. 515-81.

TÁTRAI GYERMEKNYARALÓ

fiuknak és leányoknak **BALDÓCFÜRDŐN**

Sporttelep :: Tennisz :: Lovaglás :: Strandfürdő

Villanyvilágítás. — Pedagógia és orvosi felügyelet.
Hizókurák. — Saját gazdaság. — Teljes ellátás
(lakás és ötszöri étkezés) napi 6 Pengő.

Jelentkezés :

GÁBOR NEVELŐINTÉZET

Budapest, Munkácsy-utca 21. Telefon: Aut. 290—00.

TAUBER ÁRON

כשר kóser mészárszéke

VII., DOB-UTCA 10 SZÁM. (TELEFON: J. 422-83.)

A pesti izr. hitközség Rabbiságának felügyelete alatt.

Elsőrendű cukorgyári hizlalásból származó marha, borju és birkahusok.

כשר Vágott baromfi árusítás!

Telefonrendelések házhoz szállítatnak.

**A pesti izr. hitközség rabbinátusának
felügyelete alatt álló**

כשר **KÓSER** כשר

Szalámi és Füstölthúsárúgyár Rt.

VII., Dob-u. 10. Telefon József 426-99

Lakodalmakra, avatásokra és ünnepélyekre különleges felvágottak. Vidékre naponta csomagszállítás. Helybeli rendeléseket házhoz szállítjuk

A Belváros elegáns
f é r f i r u h á i

Fodor Antal

műhelyében készülnek

IV., Semmelweis ucca 4.

Telefon: Automata 894-29

Singer és Társa

képesített szűcsmesterek
SZŐRME SZALONJA

Modellek. Javítás. Alakítás.

Szakszerű megóvás biztosítással

Bpest, VIII., Rákóczi-ut 49.

Telefon: József 332-20.

Kedvező fizetési feltételek!

Neufeld nyomda (PANNONIA) J. 423-09

Országos Rabbiképz - Zsidó Egyetem Könyvtára